

12 Boeken Rubrieken

BIOGRAFIE

De opkomst en ondergang van de Italiaanse premier Mario Monti biedt genoeg drama voor een spannend boek. Toch blijkt het moeilijk greep op hem te krijgen.

Marc Leijendekker

Toen het nieuwe Italiaanse parlement medio maart voor het eerst bijeenkwam, zag Mario Monti een kans. De verkiezingen waren uitgelopen op een enorme teleurstelling, en hij dreigde buitenspel te staan. Dat was een persoonlijke nederlaag voor de man die in november 2011 was binnengehaald als de *professore* die Italië zou redden, en heel vorig jaar een ongekend groot vertrouwen van de kiezers genoot.

Misschien, dacht Mario Monti (Varese, 1943), kan ik voorzitter van de Senaat worden. Dat zou zijn politieke toekomst op een sleutelpost veilig stellen. Maar voor hij goed en wel zijn voelhorens had uitgestoken, floot president Napolitano hem terug. Vergeet het maar, was de boodschap. Ook al was Monti demissionair premier, Italië kon het zich door de eurocrisis niet veroorloven om extra onzekerheid te scheppen.

‘De president heeft schoon genoeg van de man die hij als hoofd van een zakenkabinet neerzette, maar die tegen alle afspraken in toch de politieke arena heeft willen betreden’, schrijft Andrea Vreede in haar boek *Super Mario Monti*. ‘Monti moet gewoon doorgaan met het bewaken van de winkel en daarna is het wat Napolitano betreft met hem gedaan.’

Het incident illustreert hoe weinig krediet Monti nog heeft in eigen land. In Brussel en Parijs wordt de voormalige eurocommissaris nog steeds gerespecteerd als degene die Italië op een koers van geloofwaardige bezuinigingen heeft gezet. Op Europese toppen verdwenen de denigrerende glimlachjes voor de collega uit Rome. Na het gedwongen vertrek van Berlusconi was Italië niet langer, in de woorden van Vreede, ‘een bananenrepubliek met een oversekste bejaarde clown als leider.’

Maar voor de meeste Italianen heeft Monti afgedaan. En ook al steunt zijn beweging de brede coalitie tussen links en rechts die eind april aantrad, voor hem zat er geen ministerspost meer in. Monti is oud nieuws.

Hoe heeft dat zo snel kunnen gebeuren? Dat hij als politicus wat knullig campagne voerde

Italiaanse premier Monti in het Chigi Paleis in Rome, 13 maart j.l. Foto Bloomberg

De ‘professore’ pakte niet door

en onwennig schoothondjes knuffelde, was niet het hoofdprobleem. Ook niet dat hij daarbij samenwerkte met twee ‘oude’ partijtjes die zijn zakenkabinet trouw hadden gesteund. Monti heeft voornamelijk bezuinigd, op de pensioenen, en belastingen verhoogd. Maar het taai verzet van de zittende partijen tegen structurele hervormingen wist hij niet te doorbreken. Vreede: ‘Van “de professor die Italië moet redden” wordt hij in de beleving van veel van zijn landgenoten “de man die onze zakken leegt”.’ Zonder dat daar in eigen land veel tegenover stond.

Dolce vita

De opkomst en ondergang van Mario Monti bieden genoeg drama voor een boek. Maar dat is niet dit boek. ‘Monti is een raadselachtige figuur’, zo luidt de openingszin. Tweehonderd pagina’s later is hij dat nog steeds. De lezer was al gewaarschuwd: ‘Gaandeweg veranderde het verhaal van de oud-eurocommissaris die premier werd in een relaas over de structurele problemen waarmee Monti te maken kreeg.’ Dat levert een boeiende samenvatting op van de politieke geschiedenis van de afgelopen anderhalf jaar, met Monti als aanleiding. Vreede,

oud-correspondent van de NOS, geeft daarbij veel verhelderende achtergrond en context. Ze kent Italië te goed om in de valkuilen te stappen van een geëxalteerde verheerlijking van het *dolce vita* of een chagrijnige kritiek op ‘Italiaanse toestanden’.

Die achtergrond vergroot de houdbaarheid van dit boek. Maar het is ook jammer. Over Italië word je behoorlijk wat wijzer, over Monti veel minder. De gereserveerde econoom, rector van de prestigieuze Bocconi-universiteit in Milaan, komt nauwelijks tot leven. Als je wat *alinea’s* uit verschillende hoofdstukken bij elkaar sprokkelt: een controlfreak, een studiebol, nederig, praktiserend katholiek, ambitieus, koud en star, afstandelijk, ironisch.

Na een gesprek van welgeteld 26 minuten met haar hoofdpersoon concludeert Vreede aan het einde van haar boek: ‘Monti is duidelijk een serieuze, competente en zelfs vriendelijke man, ondanks zijn formele manier van doen. Maar ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat hij gewend is om op hoog Europees niveau, omringd door zijn gelijken, problemen te analyseren en naar oplossingen te zoeken. Zonder goed te beseffen wat de gevolgen van die oplossingen zijn voor de levens van

miljoenen mensen.’ Heeft hij Italië gered? De renteopslag is onder zijn zakenkabinet onmiskenbaar gedaald. Dus de uitslaande financiële brand is onder controle gebracht. Italië werd onder Monti weer geloofwaardig, en dat is essentieel: ieder procentpunt minder rente is zo’n vijf miljard euro bespaard. Maar is die andere SuperMario, Draghi, als president van de Europese Centrale Bank niet net zo belangrijk geweest voor de relatieve rust op de financiële markten? Die vraag wordt in dit boek niet gesteld.

Magere oogst

Econoom Marcello Messori, bij wie Vreede het beeld van Monti als redder van het vaderland toetst, zegt: ‘De doelstellingen van zijn regering zijn: de macro-economische zaken op orde krijgen, met hervormingen op middellange termijn de concurrentiepositie verbeteren en op korte termijn de economie weer laten draaien. Wat het eerste punt betreft, daar heeft hij resultaten geboekt, maar bij de andere twee is de oogst mager.’ Monti’s antwoord was dat zaken tijd kosten. Maar zijn hervorming van het arbeidsrecht was een halfbakken compromis. De plannen om monopolieposities aan te pakken, zijn niet doorgezet. Voor een rechtvaardige verdeling van lasten was weinig oog. Het ondernemingsklimaat (denk aan bureaucratie, infrastructuur, rechtszekerheid, belastingdruk) is nauwelijks verbeterd. Het oude bestel, met al zijn omstreden privileges, bleek taai in zijn verzet. En Monti, in de woorden van Messori, ‘durft het gevecht niet aan.’

In de campagne ging hij die strijd wél aan, en hij verloor. Hij vreesde dat zijn inspanningen teniet zouden worden gedaan en zocht steun bij de kiezers. Die heeft hij, met net tien procent van de stemmen, niet gekregen. Gaat de brede coalitie die nu is aangetreden, verder in de geest van Monti? Econoom Messori is in het boek sceptisch: ‘De Italiaanse partijen zullen nooit akkoord gaan met het voortzetten van alle hervormingen die Monti op het oog heeft. Die zijn te streng en die kunnen ze niet verkopen aan hun achterban.’

Andrea Vreede: Super Mario Monti. De professor die Italië en de euro moest redden. Conserve, 180 blz. € 20,-

Voormalig NOS-correspondente in Rome Andrea Vreede schreef een biografie van de Italiaanse politicus Mario Monti. Een scherp beeld van hem rijst daar niet uit op. Wel krijg je een goed inzicht in de Italiaanse politiek.

r

ramsj

William Philpott: Three Armies on the Somme. Gebonden, Knopf 2010, 631 blz., van €29,- voor €12,50. Parimar/De Boekenmarkt Den Haag (070-3658226) ‘The first battle of the twentieth century,’ luidt de ondertitel van deze grondige studie over de Slag aan de Somme die op 1 juli 1916 begon (20.000 gesneuvelde Britse soldaten op die ene dag) en voortduurde tot half november. De slag staat bekend als een van de meest zinloze veldslagen ooit, maar, zo betoogt Philpott, de militaire kennis en ervaringen die de Geallieerden toen opdeden, waren beslissend bij het winnen van WO I.

Karl Schlögel: Steden lezen. De stille wording van Europa. Paperback, Atlas

2008, 356 blz., van €24,90 voor €8,-. Het Martyrium Amsterdam (020-6732092) Reisverhaal met veel geschiedenis waarin Schlögel – hoogleraar Oost-Europese geschiedenis in Frankfurt – de veranderingen in kaart brengt die veel Oost-Europese steden sinds de val van de Muur hebben ondergaan. Aan bod komen zowel regionale centra, zoals Marijampole in Litouwen (grootste markt in tweedehandsauto’s in Europa) als belangrijke steden als Moskou, Lodz, Odessa, Berlijn en Brno.

Jay Rubenstein: Armies of Heaven. The First Crusade and the Quest for Apocalypse. Gebonden, Basic Books 2011, 402 blz., van €29,99 voor €9,99. Nayler & Co Den Haag (070-3605454) ‘The most fascinating and readable book about the Crusades I have read. And it’s a page-turner,’ aldus een recensent over deze studie. Onderwerp is de Eerste Kruistocht die in 1095 begon en vier jaar later, na een bloedige strooptocht door Europa, leidde tot de inname van Jeruzalem. Bij Boekhandel Rap Den Haag (070-3600273) ligt nog een boek over de kruistochten: *Holy Warriors. A Modern History of*

the Crusades, van Jonathan Phillips. Boek bevat ook biografische schetsen, zoals die van de ‘*intimidating and astute politician*’ Koningin Melisende van Jeruzalem (1105-1161). Van €26,99 voor €12,50.

Beat Wismer and Michael Scholz-Hänsel: El Greco and Modernism. Gebonden, Hatje Cantz 2012, 416 blz., van €49,80 voor €20,-. Roelants Nijmegen (024-3221734) Prachtige catalogus van een expositie in Düsseldorf (2012). Getoond werden schilderijen van El Greco (1541-1614), met werk van kunstenaars die vanaf eind 19de eeuw door de grote Grieks-Spaanse schilder werden geïnspireerd: Picasso, Macke, Kokoschka en Max Beckmann. De laatste speelt de hoofdrol in een bijzonder kunstboek bij Roelants: *Beckmann & America*, over de drie, zeer productieve jaren van Beckmann (1884-1950) in de VS. Gebonden, van €49,80 voor €25,-.

Erik de Jong e.a.: Landschappen van verbeelding. Vormgeven aan de Europese traditie van de tuin- en landschapsarchitectuur 1600-2000. Paperback, NAI

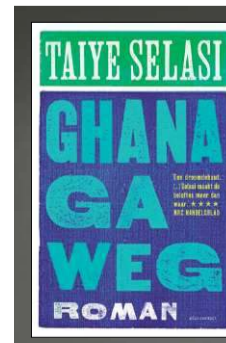
2008, 160 blz., van €27,95 voor €9,99. De Slegte

Mooi boek met een historisch overzicht van tuin- en landschapsarchitectuur in Europa, vanaf de strakke tuinontwerpen die Hans Puechfeldner in 1593 maakte voor Rudolf II in Praag, tot aan de ingenieuze computerschetsen waarmee de Amerikaanse kunstenaar Mark Dion en het Britse landschapsarchitectenbureau Gross.Max hun Verticale Tuin in Londen presenteerden (2007).

Norbert van den Berg en Steven

Henk Lagerwaard

Advertentie

Een droomdebuut. Selasi maakt de beloftes meer dan waar.

**** NRC Handelsblad

Een verbazingwekkend debuut. – Teju Cole, auteur van *Open stad*

De nieuwe Zadie Smith. – *Harper's Bazaar*

uitgeverij atlas contact

